

Guia didàctica

Guia didàctica

La proposta didàctica que adjuntem està adreçada a l'alumnat d'educació secundària. Les activitats poden ser útils per a l'àrea de socials, la d'ètica, les tutories, etc., i també per a qualsevol docent interessat en el tema. L'objectiu és oferir elements per a reflexionar sobre el contingut del Protocol de Kyoto, especialment amb relació a la seva influència sobre les poblacions més vulnerables.

AUTORIA: FERRÁN POLO

Activitat n°1: Houston, teniu un problema

Objectius: Recordar els continguts conceptuals sobre l'efecte hivernacle (alteració del cicle del carboni) i el canvi climàtic consegüent.

Orientacions: Des de l'imaginari de com ens veurien uns suposats extraterrestres, és a dir, des d'algú que analitza la situació des de fora, centrar el tema de l'efecte hivernacle i el canvi climàtic, tema curricular ja conegut.

Relacionar-lo amb les emissions de CO₂ provinents de la combustió de combustibles fòssils (petroli, carbó i gas natural), i amb l'actual sistema de desenvolupament, basat en l'ús de l'energia obtinguda de fonts no renovables, contaminants, difícils d'obtenir (no tots els països en tenen, el que provoca disputes i guerres), cares i en mans de poderosos oligopolis que tenen una enorme influència en la presa de decisions polítiques dels nostres governants.

Activitat n°2: Granotes

Objectius: Reconèixer el diferent grau de responsabilitat en l'anomenada "petjada ecològica" que deixem els habitants del planeta. Facilitar un espai d'introspecció que pugui servir per a futures preses de decisions.

Orientacions: Llegir i comentar en grup els textos i gràfics. Treballar la taula de països que emeten més de 300.000.000 de t. de CO₂: Espanya n'emet gairebé tant com Indonèsia, amb molta menys població, comparar els EUA amb la Xina. Es podria reflexionar sobre què passaria si la Xina, l'Índia, Indonèsia, el Brasil o el Pakistan (els països més poblats) tinguessin les mateixes emissions per càpita que els països rics.

Proposar una reflexió de les accions individuals: el consum de l'usar i llençar, l'austeritat, el reciclatge, etc. Possiblement sortiran postures com ara "a mi què m'importa", "no hi tinc res a veure", "m'és igual", etc. O bé postures que confien en la tecnologia per continuar mantenint el nostre nivell de consum i de contaminació.

En aquest punt, no s'ha d'emetre cap judici de valor. En tot cas, fomentar la discussió, si n'hi ha, entre l'alumnat.

Caldria facilitar l'elaboració d'hipòtesis sobre el poc ús de fonts energètiques renovables, barates, que tenim, com per exemple l'eòlica.

Activitat n°3: Formigues i elefants

Objectius: Reconèixer les conseqüències que les nostres accions quotidianes tenen per a milions de persones, i potser per a nosaltres mateixos.

Orientacions: Identificar que no tota la humanitat té el mateix grau de responsabilitat en el canvi climàtic. No tots patim o patirem d'igual manera aquests efectes. Les poblacions més pobres, amb menys recursos, són més vulnerables.

Reflexionar i comentar sobre les conseqüències del canvi climàtic sobre les poblacions més pobres: pujada del nivell del mar; situació dels refugiats i desplaçats; plantejar altres conseqüències relacionades amb la sequera i els canvis bruscos del temps atmosfèric, (pluges torrencials, etc.), que si es mantenen en el temps poden considerar-se canvis en el clima,... També fer referència a la pèrdua de cultius, de riquesa i de capital humà per a un país, fet que afecta el seu "desenvolupament".

Finalment, es pot fer referència als conflictes bèl·lics que ocasionen aquests desplaçaments forçats de població. Per exemple, l'últim conflicte a Costa d'Ivori té com a causa la ubicació de refugiats per la sequera de Burkina Faso. No són guerres ètniques, sinó per la lluita de recursos molt escassos.

La resposta a la segona pregunta podria donar peu a una discussió moral.

Activitat n°4: Elefants i guineus

Objectius: Conèixer el Protocol de Kyoto i els seus mecanismes. Identificar les conseqüències negatives que les pràctiques dels mecanismes facilitadors tindran per als països del Sud empobrit.

Orientacions: Cal recordar el cicle del carboni i fer veure que, tot i que es vol considerar que si emeto 100 unitats, per exemple, i planto una massa forestal que n'absorbeix 80 (de càlcul difícil i relatiu), llavors només n'emetré 20. La realitat és que no és el mateix el carboni fixat en el subsòl (petroli, carbó, gas natural) que el que està en circulació per l'atmosfera. La inestabilitat és considerablement més gran.

Comentar en grup els diferents mecanismes facilitadors i intentar apuntar intuïtivament els beneficis i els perjudicis que portarà per als països del Sud empobrit.

Recordar els percentatges dels causants de les emissions a l'Estat espanyol. El nostre sistema de vida i de consum és un model basat en el creixement econòmic i en l'ús d'energies no renovables, contaminants, que no tenim (guerres del Golf) i controlades per oligopolis amb els seus influents "lobbys". Aquests "lobbys" han aconseguit imposar uns mecanismes que traslladen la quota de responsabilitat i contaminació als països empobrits. Alhora aconsegueixen obrir un nou mercat (drets d'emissió) del qual ja obtenen i obtindran uns beneficis molt suculents. Els elefants del Nord amb sensibilitat per la sostenibilitat quedarem amb la consciència una mica més tranquil·la encara que continuem embrutant igual o més. Realment són astuts com guineus.

L'objectiu de l'activitat és entreveure que una veritable solució al canvi climàtic passa per la renúncia a moltes

de les nostres actuacions quotidianes, per una austeritat real.

Altres "pedaços" sempre representaran una càrrega per als més pobres que farà augmentar el seu empobriment, que, tan si ho volem com si no, se'ns tornarà en contra com un bumerang (migracions, guerres, violència, etc.).

Activitat n°5: Persones

Objectius: Reconèixer que les mesures individuals han d'anar acompanyades de mesures polítiques i econòmiques dels governs per fer front al canvi climàtic i a les conseqüències que té en les poblacions empobrides del Sud. Afavorir la reflexió sobre les nostres actituds, comportaments i posicionaments en relació amb el canvi climàtic.

Orientacions: Imaginació: Exercici complex, conver fer-lo en grup. L'objectiu no serà tant arribar a la unanimitat com crear dubtes. De totes maneres, és evident que amb postures de mantenir l'estatus quo hi surten perdent les generacions futures i les actuals més desfavorides. Cal tornar a plantejar el punt de la renúncia, de l'austeritat.

Realitat: és una concreció en la mateixa línia. Ja disposarem de prou informació per mantenir un debat en grups reduïts. Pot ajudar l'argument demagògic que si els espanyols actuals mal comunicats tenen dret a estar ben comunicats, per què no el tenen els xinesos, els hindús, els pakistanesos, etc.? Com que no hi ha prou primeres matèries per a tantes carreteres, què s'hauria de fer? Per què uns sí i els altres no?

Pluja d'idees: haurien de sortir idees en la línia d'informar-se més per mitjà de grups ecologistes, reduir el consum de plàstic, llum elèctrica, calefacció, ús del vehicle privat, etc. Proposar al centre una reducció anual, etc.

Pot ser útil la "Calculadora de CO₂" que es pot trobar a la web d'"Amigos de la Tierra", amb la interessant campanya "La apuesta" (www.laapuesta.org). En tot cas, aquesta proposta pot ser l'inici d'un treball més sostenible en el temps.